

Länsstyrelsen
Örebro län

Raoul Hjärtström
Direkt: 019/193068
raoul.hjartstrom@lansstyrelsen.se
Fax: 019/193028

BESLUT
2010-02-22

1(4)
L 2147
Dnr: 432-12966-2005

Vikers hembygdsförening
c/o Per Erik Persson
Gamla Vikar 217
713 92 Gyttorp

För kännedom till:

Riksantikvarieämbetet

Lantmäterimyndigheten i Örebro län

Örebro läns museum

Byggnadsminnesförklaring av Gruvsmedjan i Dalkarlsberg, Dalkarlshyttan 7:57, Vikers socken, Nora kommun, Västmanland

Beslut

Med stöd av 3 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) förklarar Länsstyrelsen Gruvsmedjan i Dalkarlsberg, Dalkarlshyttan 7:57, Vikers socken, Nora kommun, Västmanland som byggnadsminne. Byggnaden markeras genom skraffering på bifogade karta.

Med stöd av 3 kap 2 § KML meddelar länsstyrelsen samtidigt följande skyddsbestämmelser.

Bilagor:

Karta

Hur man överklagar
Länsstyrelsens beslut

Byggnaden får inte rivas eller flyttas.

Byggnaden får inte till sin exteriör byggas om eller på annat sätt förändras.

Byggnadens planlösning får inte förändras.

Ingrepp får ej ske i byggnadens stomme.

I byggnaden får fast inredning inte borttagas, flyttas eller på annat sätt förändras. Till fast inredning räknas bl a golv, tak, lister, paneler, dörrar, dörr- och fönsterfoder, spånhyvel och eldstäder.

Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är anpassade till byggnadens egenart.

2010-03-12 bestöt. Sh
hopis hñ Jf: BM-reg. Ak

Länsstyrelsen
Örebro län

BESLUT
2010-02-22

Dnr: 432-12966-2005

Det med heldragen röd linje markerade området får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i ett sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Upplysningar:

Länsstyrelsen lämnar råd ifråga om underhållet av byggnaderna.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § kulturminneslagen lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Enligt 3 kap 21 § KML tillämpas beslut enligt 3 kap 1 § utan hinder av att talan förs mot beslutet.

Redogörelse för ärendet

Vikers hembygdsförening väckte 2005-11-29 fråga om byggnadsminnesförklaring av byggnaden.

Gruvsmedjan ägs också av Vikers hembygdsförening, föreningen har i skrivelse till Länsstyrelsen 2009-12-07 accepterat en byggnadsminnesförklaring med de skyddsbestämmelser som Länsstyrelsen föreslagit.

Samråd om byggnadsminnesförklaringen har skett med Riksantikvarieämbetet.

Historik

Dalkarlsbergs gruvor utgör ett av de allra äldsta gruvfälten i landet. Kung Magnus Eriksson utfärdade år 1340 ett privilegiebrev för "Västra Berget" som inom forskningen anses kunna gälla Dalkarlsberg. År 1559 omnämns platsen i ett register över bergverk i landet. Dalkarlsberg producerade mest malm bland gruvorna i Nora bergslag fram till 1800-talets mitt. Malmen var mycket eftertraktad av järnbruk i Värmland och Närke på grund av sin höga järnhalt. För transporterarna skull fick därför Dalkarlsberg år 1872 en station till den smalspåriga Vikern-Möckelns Jernveg. Gruvandelarna som ursprungligen hade ägts av enskilda bergsmän börjad under 1700-talet att förvärvas av olika järnbruk.

"Dalkarlsbergs grufvebolag" bildades år 1825 och ombildades till ett aktiebolag år 1862. Dalkarlsbergsgruvan kom sedan att ingå i "Nora bergslags gemensamma grufveförvaltning" som bildades år 1902. År 1935 övertogs verksamheten av "Stribergs grufve AB". Gruvan och verksamheten lades ner år 1948. Det finns idag endast ett fåtal byggnader och anläggningar bevarade från gruvdriftens tid, bl.a. ett kruthus från år 1814 och en 900 meter lång kanal som användes för att ge vattenkraft till de vattenhjul som via stånggångar drev gruvornas dräneringspumpar. Kruthuset är byggnadsminne genom beslut av Länsstyrelsen 2009-11-02.

Gruvsmedjan i Dalkarlsberg uppfördes under åren 1828-1832 och genomgick sedan en ombyggnad år 1853. År 1862 byggdes den till med en verkstadsdel som bl.a. innehöll cirkelsåg och spånhyvel. Byggnaden innehåller tre rum; smedjan, borkkammaren och snickeriverkstaden.

Byggnaden har en i förhållande till sin ålder mycket väl bibehållen ursprunglig karaktär, där också interiören idag speglar hur den ursprungligen använts, bl.a. så finns ässjan i smedjan bevarad.

Motivering

Av 3 kap. 1 § KML framgår bl.a. att en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde får förklaras för byggnadsminne av Länsstyrelsen. Enligt 3 kap. 2 § 1 st KML ska Länsstyrelsen, när en byggnad förklaras för byggnadsminne, genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

Enligt 3 kap. 2 § 2 st KML får föreskrifterna innehålla bestämmelser om att ett område kring byggnaden ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Bergsbruket har präglat Örebro läns utveckling från 1100-talet fram till 1970-talet, främst i den geografiska del som kallas Bergslagen. Dalkarlsberg tillhör de allra äldsta gruvfälten i landet, ända fram till mitten av 1800-talet producerades här mest malm bland gruvorna i Nora bergslag. Gruvdriften bedrevs här ända fram till 1948. Gruvsmedjan i Dalkarlsberg speglar en viktig aspekt på bergsbruket – tillverkning och underhåll av de redskap som var nödvändiga för sin tids gruvdrift. Gruvsmedjan i Dalkarlsberg saknar idag som byggnad motsvarighet inom Örebro län.

Länsstyrelsen
Örebro län

4(4)

BESLUT
2010-02-22

Dnr: 432-12966-2005

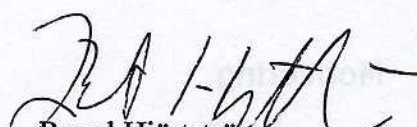
Det är Länsstyrelsens ambition att genom ett strategiskt arbete med byggnadsminnesförklaringar spegla bergsbrukets och järnhanteringens långa historia i länet från olika funktionella och kronologiska aspekter. Byggnadsminnesförklaringen av Gruvsmedjan i Dalkarlsberg är ett led i denna ambition.

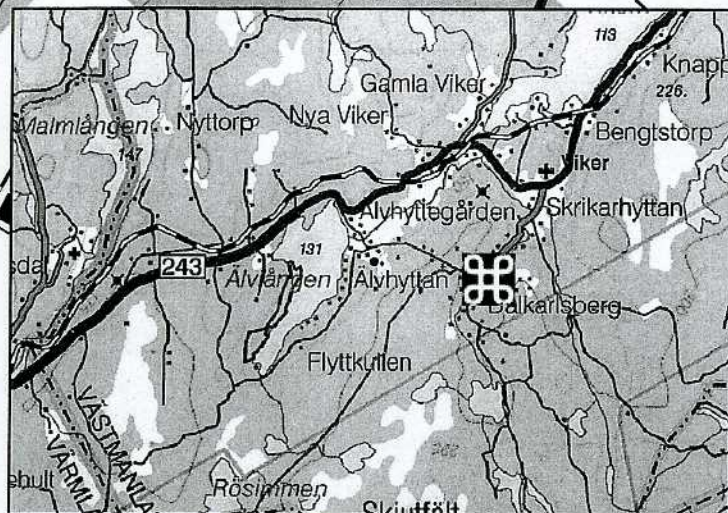
Genom sin sällsynthet, stora byggnadshistoriska värde och välbevarade ursprungliga karaktär fyller Gruvsmedjan i Dalkarlsberg väl kraven i 3 kap 1 § kulturminneslagen – ”synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde” – för att skyddas och bevaras som byggnadsminne.

Detta beslut kan överklagas hos förvaltningsrätten i Karlstad.

I handläggningen av detta ärende har deltagit landshövding Rose-Marie Frebran, beslutande, länsjurist Björn Pettersson och antikvarie Raoul Hjärtström, föredragande.

Rose-Marie Frebran

Raoul Hjärtström

Bilaga till Länsstyrelsens beslut
2010-02-22

Dnr 432-12966-2005

Byggnadsminnesförklaring av
GRUVSMEDJAN I DALKARLSBERG,
fastigheten Dalkarlsbyttan 7:57,
Vikers socken,
Nora kommun

 Skyddsområde
 Byggnadsminne

